

HANDLÄGGARE/ENHET

Enheten för välfärd utbildning
och arbetsmarknad
Linda Grape

DATUM

2016-11-24

DIARIENUMMER

20160356

ERT DATUM

2016-12-16

ER REFERENS

A2016-01883-I

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över promemorian Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet (Ds 2016:35)

LO har beretts möjlighet att lämna yttrande över ovan nämnd departementspromemoria. LOs yttrande behandlar principiella uppfattningar och konkreta invändningar eller frågeställningar som bedömts relevanta. I delar där inga synpunkter lämnas ställer sig LO positiv till förslagen.

Sammanfattning av LOs synpunkter

- LO välkomnar den harmonisering med det arbetsmarknadspolitiska regelverket i övrigt, som förslagen innebär. Genom detta läggs grund för likabehandling av olika grupper av arbetssökande. Det bidrar till att stärka legitimiteten för hela systemet och är angeläget.
- LO *tillstyrker* förslaget om en ny lag om det statliga ansvaret för etableringsinsatser och därmed också att materiella bestämmelser regleras på förordningsnivå. När det gäller målgruppsbestämmelsen anser LO dock att det bör övervägas en formulering av den nedre åldersgränsen så att nyanlända som fyllt 20 år, *eller* har gymnasieutbildning, omfattas.
- LO anser att regeringen bör ställa tydligare krav på Arbetsförmedlingen att förbättra arbetet med de individuella handlingsplanerna som idag uppvisar brister.
- LO anser också att regeringen bör följa upp Arbetsförmedlingens arbete med aktivitetsrapporteringen och åtgärdssystemet.
- LO vill också peka på vikten av att arbetssökande i behov av det ges stöd i sin aktivitetsrapportering. Det får inte vara kvalitén på aktivitetsrapporten som granskas och bedöms.
- Inför det fortsatta utarbetandet av regelverket lyfter LO avslutningsvis en rad frågeställningar och/eller otydligheter i yttrandets avslutande del.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

LOs ställningstaganden

Att samhällets stöd för nyanländas etablering fungerar så effektivt som möjligt är mycket angeläget. Det har gått sex år sedan mottagandet av nyanlända invandrare reformerades, och liksom påpekas i promemorian finns kritik mot regelverket. Särskilt allvarlig anser LO att Arbetsförmedlingens beskrivning av tidsödande administration är. Sådan tar tid ifrån det viktiga arbetet med att stödja nyanlända i etableringsprocessen, dessutom i ett läge när stora volymer i etableringsuppdraget sätter hård press på myndigheten.

Samtidigt delar LO den bedömning som Riksrevisionen gjort om att stora reformer av etableringsuppdraget bör undvikas. Det gäller enligt LO i synnerhet i detta läge när antalet deltagare i uppdraget växer kraftigt och under 2017 beräknas uppgå till drygt 80 000. Mot den bakgrunden bedömer LO att de nu föreslagna förändringarna är väl avvägda i strävan efter att minska Arbetsförmedlingens administration samt stärka förutsättningarna för flexibilitet och effektivitet.

LO välkomnar den harmonisering med det arbetsmarknadspolitiska regelverket i övrigt, som förslagen innebär. Genom detta läggs grund för likabehandling av olika grupper av arbetssökande. Det bidrar till att stärka legitimiteten för hela systemet och är angeläget.

LO *tillstyrker* förslaget om en ny lag om det statliga ansvaret för etableringsinsatser och därmed också att materiella bestämmelser regleras på förordningsnivå. När det gäller målgruppsbestämmelser i den föreslagna lagen vill LO emellertid väcka en fråga om den nedre åldersgränsen. Lagen föreslås gälla för nyanlända invandrare som har fyllt 20 men inte 65 år och som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring. Det är enligt LO en klok utgångspunkt att nyanlända ungdomar som inte fyllt 20 år, och som saknar gymnasieutbildning, bör ges mottagandeinsatser i kommunernas regi. En strikt nedre åldersgräns riskerar dock att utestänga ungdomar som inte fyllt 20 år men som *har* gymnasieutbildning och därmed bör ges insatser för arbetsmarknadsetablering. Gruppen är sannolikt inte särskilt omfattande, men likväl vore det olyckligt att fördröja unga människors arbetsmarknadsetablering. Det bör enligt LO därför övervägas att formulera den nedre åldersgränsen så att nyanlända som fyllt 20 år, *eller* har gymnasieutbildning, omfattas.

Harmoniseringen av regelverket för nyanlända med vad som gäller för övriga inom arbetsmarknadspolitiken innebär att nyanlända ska omfattas av motsvarande åtgärdssystem som gäller för programdeltagare i övrigt. LO har tidigare i stort ställt sig bakom gällande åtgärdsregler och anser att de innebär proportionerliga konsekvenser av misskött arbetssökande. Dagens regelverk inom etableringsuppdraget innebär att Arbetsförmedlingen kan

besluta att rätten till etableringsplan upphör i de fall den nyanlände utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete. Åtgärden innebär att rätten till etableringsersättning upphör. Ett system med varning och avstängning från ersättning under en begränsad tid, analogt med vad som gäller för övriga arbetslösa är mer proportionerligt. Det tydliggör vad som krävs av den enskilde och ger denne möjlighet att förändra ett beteende som inte stämmer överens med villkoren för ersättning.

LO vill dock understryka vikten av kvalitet i arbetet med de individuella handlingsplanerna för arbetssökande. Denna har under lång tid uppvisat brister och en nyligen genomförd granskning av IAF pekar på att dessa brister består. I granskningen framkommer kritik från arbetslöshetskassor om att kraven i handlingsplanerna emellanåt är så otydliga att de inte kan användas för att bedöma en individs arbetssökande. Otydligheten resulterar också i att den sökande inte klart kan bedöma vilka krav som ställs på henne eller honom.¹ Det är dessutom så att andelen inskrivna vid Arbetsförmedlingen som får en handlingsplan inom de 30 dagar en sådan ska sättas på plats har minskat under senare år.²

LO anser att regeringen bör ställa tydligare krav på Arbetsförmedlingen att förbättra arbetet med de individuella handlingsplanerna. Handlingsplanen är central, i första hand som grund för ett målinriktat arbete för att bryta arbetslöshet, men inte minst genom att den utgör underlag för individens aktivitetsrapportering och Arbetsförmedlingens uppföljning av individens arbetssökande.

LO anser också att regeringen bör följa upp Arbetsförmedlingens arbete med aktivitetsrapporteringen och åtgärdssystemet. IAF har kritiserat Arbetsförmedlingen för brister i handläggningen av aktivitetsrapporterna. Bland annat saknas ofta dokumentation av handläggningen. Individen riskerar att inte få den återkoppling hen behöver för att kunna ändra sitt arbetssökande.³

LO vill också peka på vikten av att arbetssökande i behov av det ges stöd i sin aktivitetsrapportering. Den som är ovan eller har svårigheter att uttrycka sig skriftligt bör få stöd i utformandet av rapporten och möjlighet att muntligen komplettera den skrivna rapporten. Detta är viktigt. Det får inte vara kvalitén på aktivitetsrapporten som granskas och bedöms.

---

¹ IAF 2016:23 *Sanktioner inom aktivitetsstödet och arbetslöshetsförsäkringen*

² Arbetsförmedlingens årsredovisning 2015

³ IAF 2015:28 *Arbetsförmedlingens uppföljning av aktivitetsrapporter som bedömts som ej ok*

Inför det fortsatta utarbetandet av regelverket vill LO lyfta ett antal frågeställningar och/eller otydligheter. Den första handlar om den förändring som innebär att nyanländas rätt till etableringsplan och insatser ersätts med individuell handlingsplan och anvisning till ett etableringsprogram. Detta innebär att en arbetsmarknadspolitisk bedömning av lämpligheten i anvisningen ska göras. Det är inte tydligt men LO utgår ifrån att den som tillhör målgruppen för etableringsprogrammet också ska bedömas lämplig att ta del av detsamma, såvida inte hen har annan försörjning. Den andra handlar om programmets längd som förslås motsvara etableringsuppdragets 24 månader, som huvudregel. LO vill peka på att behovet av etableringsinsatser, samt förutsättningarna att ta del av dem, skiljer sig mycket åt och att en större flexibilitet bör övervägas. Den tredje handlar om möjligheten att ta del av vuxenutbildning under tid med etableringsersättning. Det är en möjlighet idag, av stort värde. LO förutsätter att denna möjlighet inte försvinner i och med att etableringsuppdraget görs om till ett arbetsmarknadspolitiskt etableringsprogram. Den fjärde handlar om att skapa ökad tydlighet i en ny reglering om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. När den snåriga aktivitetsstödsförordningen ska ersättas av en ny ersättningsförordning bör t ex reglerna om rätt till ledighet från arbetsmarknadspolitiskt program förtydligas och utrymme för godtycke regleras bort.

LO vill också understryka det förnuftiga i att det nya arbetsmarknadspolitiska etableringsprogrammet utformas som ett paraplyprogram, och att det därigenom säkerställs goda möjligheter att följa upp vilka aktiviteter deltagarna i programmet tar del av. Deltagare i paraplyprogrammet bör redovisas som deltagare i respektive program de tar del av, t ex arbetspraktik. Lärdomar finns att dra av utformningen av jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar, där det är mycket svårt att följa vilka insatser deltagarna faktiskt får del av.

Avslutningsvis vill LO betona vikten av att Arbetsförmedlingen fortsätter det arbete som myndigheten påbörjat, och som handlar om att arbeta mer systematiskt med likabehandling av kvinnor och män, samt att regeringen följer upp detta arbete. De föreslagna förändringarna ska enligt promemorian lägga grund för Arbetsförmedlingen att i samråd med individen tydligare utforma etableringsinsatser utifrån individens förutsättningar och behov. Detta kan förbättra förutsättningarna för likabehandling mellan kvinnor och män i etableringsuppdraget. Att Arbetsförmedlingen tillämpar regelverket lika för kvinnor och män är sannolikt av ännu större betydelse.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Linda Grape